

Олександр Гончаров (м. Київ)

«Другі києвознавчі читання» в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка

29 березня 2017 р. на історичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Другі києвознавчі читання: історія та етнокультура», присвячена 100-річчю Української революції 1917–1921 рр.

Організували конференцію Київський національний університет імені Тараса Шевченка (історичний факультет, кафедра етнології та краєзнавства), Національна спілка краєзнавців України (Київська міська організація) та Софійський університет «Св. Климент Охридський» (історичний факультет, кафедра етнології). Проведення другої конференції (перша відбулася 27 березня 2014 р., інформація про конференцію публікувалася в журналі «Краєзнавство», 2014, № 2. За результатами заходу видано збірник матеріалів: «Києвознавчі читання: історичні та етнокультурні аспекти. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка та 250-річчю від дня народження Максима Берлінського (Київ, 27 березня 2014 р.)/ Редкол. О.П. Реєнт (голова), В.П. Капелюшиний,

О.П. Гончаров, Н.В. Терес. – К.: ПП «Фоліант», 2014. – 476 с.»), є свідченням започаткування традиції проводити «Києвознавчі читання» в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

На конференцію було представлено 111 доповідей, всього ж у заході взяли участь 125 осіб, серед яких – відомі вчені, співробітники наукових установ, викладачі вищих навчальних закладів, аспіранти, працівники бібліотек та музеїв, краєзнавці, студенти. Крім того, учасниками конференції були науковці з Болгарії, Білорусі, Грузії, США, Фінляндії. Серед учасників конференції близько третини – члени Національної спілки краєзнавців України. Науковий форум розглянув широку києвознавчу тематику, але в центрі уваги були події Української революції 1917–1921 рр.

Президія конференції:
О. Гончаров, В. Лободаєв, В. Бугров, С. Русинова, В. Тепавічаров, О. Реєнт

Пленарне засідання відкрив і вів завідувач кафедри етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України *Валерій Капелюшний*. З вітальним словом до учасників конференції звернувся проректор з науково-педагогічної роботи університету, кандидат філософських наук, професор *Володимир Бугров*. Учасників заходу також привітав заступник декана історичного факультету, кандидат історичних наук *Володимир Лободаєв*.

В. Капелюшний

В. Бугров

В. Лободаєв

С. Русінова

Радник посольства Республіки Болгарія в Україні *Стояна Русінова* зачитала вітальний лист учасникам конференції від Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Болгарія в Україні *Красіміра Неделчева Мінчева*. У листі було окреслено історичні зв'язки між Болгарією і Україною, зазначено, що проведення подібних заходів свідчить про плідні й дружні стосунки між науково-освітніми закладами України і Болгарії. Від науковців Софійського університету «Св. Климент Охридський» учасників конференції привітав *Веселин*

Тепавічаров – доцент кафедри етнології історичного факультету. *Ярослав Шибанов* (начальник відділу з суспільно-політичних питань управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю Департаменту суспільних комунікацій Київської міської державної адміністрації) у вітальному слові наголосив, що викладачі історичного факультету мають активну громадянську позицію й відзначив, зокрема, діяльність заступника голови правління Київської міської організації НСКУ, доцента *Наталію Терес*, яка активно працює в комісії з найменувань при Київському міському голові.

В. Тепавічаров

Я. Шибанов

Учасників конференції привітав *Олександр Реєнт* – заступник директора з наукової роботи Інституту історії України НАН України, член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор, голова Національної спілки краєзнавців України. Він відзначив активну діяльність Київської міської організації НСКУ, яку очолює доцент історичного факультету університету *Олександр Гончаров* і до складу якої входить значна частина викладачів факультету. *О. Реєнт* зазначив, що пропозиції КМО НСКУ, які стосувалися розвитку культури та виховання історичної пам'яті й передбачали здійснення комплексу заходів, спрямованих на активізацію досліджень і популяризацію киевознавчої тематики, увійшли до концептуальних документів Київради (КМДА), котрі регламентують розробку міських цільових програм. Голова

О.Реєнт

Національної спілки краєзнавців України вручив відзнаки (грамоти і подяки НСКУ) викладачам історичного факультету – членам Київської міської організації НСКУ, активним учасникам краєзнавчого руху.

О. Реснт також розпочав наукову частину пленарного засідання, виступивши з доповіддю «Національно-державницький вимір українського народу у 1917-1920-х рр.», що відобразила провідну тематику конференції. Про сучасні тенденції розвитку музейного простору Києва доповіла *Руслана Маньковська* – кандидат історичних наук, старша наукова співробітниця Інституту історії України НАН України, заступник голови НСКУ, фахівець з музейної тематики. Про київські путівники, історію їх створення та роль у розвитку киевознавства розповів *Михайло Кальницький* – відомий киевознавець, автор низки книг і путівників, член Головної ради Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

Літописній річці Почайні, що історично відіграла важливу роль у житті наших предків ще з дохристиянських часів і де відбулося хрещення киян, проблемам її відродження й збереження, облаштування ландшафтного парку присвячений виступ *Аннабелли Моріної* – керівника ГО «Громадський рух «Почайна» та *Сергія Гусовського* – депутата Київради. Доповідачі відзначили безпрецедентний випадок зміни містобудівних планів заради відродження й облаштування річки. Департаментом містобудування та архітектури виконав-

Р. Маньковська

чого органу Київської міської ради готується проведення Всеукраїнського архітектурного закритого конкурсу на ескізний проект відродження Почайни з благоустроєм території «Парк Почайна». Цього вдалося досягти завдяки активним зусиллям громадськості, адже навколо суспільно-значимої ідеї об'єдналися представники наукових, творчих, освітянських кіл країни, духовенство, депутати, місцеві жителі.

Цікавою й актуальною була також доповідь кандидата історичних наук, доцента Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, учасника бойових дій на Сході України *Сергія Горохова* – про добровольчий рух в зоні АТО у 2014-2015 рр. на прикладі батальйону «Київська Русь», сформованого переважно з киян і жителів Київської області. Доповідач повідав історію формування батальйону, розповів про його бойовий шлях, провів паралелі сучасних подій з подіями столітньої давності.

Ніна Волошинська – завідувачка сектору історичного краєзнавства науково-методичного відділу Національної історичної бібліотеки України та *Інна Чеховська* – головний бібліограф науково-методичного відділу бібліотеки виступили з повідомленням про документи з історії Києва у краєзнавчому ресурсі «Історія міст і сіл України» на сайті НІБУ.

Закінчилось пленарне засідання інформацією щодо виконання рекомендацій Міжнародної науково-практичної конференції «Киевознавчі читання: історичні та етнокультурні аспекти» (2014 р.), яку оприлюднив *Олександр Гончаров* – відповідальний секретар оргкомітету конференції, кандидат історичних наук, доцент кафедри етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, голова правління Київської міської організації НСКУ.

Учасники конференції

Учасники конференції

Розгляд киевознавчої тематики учасники конференції продовжили на п'яти секційних засіданнях: *«Події Української революції 1917–1921 рр. у Києві. Видатні особи в історії революції»*; *«Дослідники історії Києва. Діяльність наукових установ та товариств, навчальних закладів у галузі киевознавства»*; *«Маловідомі сторінки історії Києва. Дослідження адміністративно-територіального устрою, топонімії та соціально-економічного розвитку»*; *«Наука, освіта, культура та мистецтво Києва»*; *«Антропологія міста: духовність, етнічність, повсякдення»*.

У перерві між пленарним та секційними засіданнями учасники наукового форуму відвідали Музей історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка та ознайомилися з експозицією міжфакультетської фольклорно-етнографічної лабораторії кафедри етнології та краєзнавства.

На заключному пленарному засіданні учасники конференції заслухали звіти керівників секцій, які, зокрема, зазначили, що більшість доповідей відзначалася науковою новизною, базувалася на архівному матеріалі. На основі висловлених учасниками конференції пропозицій були сформульовані *рекомендації* щодо подальшого розвитку киевознавства, охорони історико-культурної спадщини столиці, увічнення пам'яті видатних учених та громадських діячів:

1. Підтримати ініціативу Президії правління Національної спілки краєзнавців України щодо розробки та затвердження регіональних (обласних) програм розвитку краєзнавства до 2025 р., в тому числі у місті Києві. З цією метою:

– Київській міській організації Національної спілки краєзнавців України організувати «круглий стіл» на тему: «Програма розвитку киевознавства до 2025 року: концепція, зміст, реалізація»;

– розглянути та затвердити «Програму розвитку киевознавства до 2025 року» на пленумі Київської міської організації НСКУ;

– звернутися з офіційним листом-поданням до Київського міського голови з пропозицією прийняти «Програму розвитку киевознавства до 2025 року» як цільову міську програму.

2. З метою подальшого розвитку киевознавства привернути увагу науковців, краєзнавців до дослідження та втілення в життя практичних аспектів актуальної тематики:

– продовжити дослідження подій Української революції 1917–1921 рр., діяльності її видатних осіб у зв'язку зі 100-річчям початку революції та зважаючи на актуальність її уроків для сьогодення;

– організувати в Музеї історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка тимчасову виставку, присвячену 100-річчю Української революції 1917–1921 рр. ;

– продовжити дослідження біографій киян – учасників обмеженого контингенту радянських військ в Афганістані;

– активізувати дослідження подій Євромайдану, участі киян та іноземних громадян у волонтерському та добровольчому рухах в зоні АТО, пошукових загонах;

– вивчати та здійснювати заходи зі збереження культурної та мистецької спадщини, наукового доробку видатних киян;

– досліджувати історичні ландшафти, сприяти ініціативам громадськості та брати участь у науковому обґрунтуванні й реалізації суспільно-значимих проектів, що стосуються збереження та облаштування об'єктів природи, зокрема, проекту відродження річки Почайна з благоустроєм території «Парк Почайна».

3. З метою розвитку наукового киевознавства в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, відповідно до «Концепції розвитку української мови, культури та виховання історичної пам'яті у жителів міста Києва на 2015–2020 роки» (прийнятої III сесією VII скликання Київської міської ради від 28 травня 2015 року № 517/1435), що передбачає «практикувати проведення науково-практичних конференцій «Киевознавчі читання» за різними напрямами киевознавства», рекомендувати:

– розширити тематику «Киевознавчих читань» в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, зокрема, проводити такі читання не лише на історичну та етнологічну тематику, а й природознавчу, екологічну тощо, визначивши базовими для цих читань природничі факультети університету;

– у зв'язку з тим, що «Читання» стають традиційними, надати оргкомітету конференції «Киевознавчі читання: історія та етнокультура» статус постійно діючого (з певною ротацією його членів) та заслуховувати на конференціях інформацію (звіт) про виконання рекомендацій, що буде сприяти реалізації пропозицій, які артикулюються учасниками цих наукових форумів;

– редакційним колегіям фахових видань, що виходять на історичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка, започаткувати рубрики з історії Києва;

– кафедрам гуманітарних факультетів Київського національного університету імені Тараса Шевченка, інших ВНЗ Києва, запропонувати для студентів-істориків, етнологів, туризмознавців дослідження тематики, пов'язаної з історією Києва в зарубіжній україністиці.

4. Здійснити комплекс заходів щодо увічнення пам'яті видатних учених та громадських діячів:

М.Ф. Біляшівського (1867–1926) – археолога, етнографа, мистецтвознавця, громадського діяча

– провести на історичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка науково-практичну конференцію з пам'яткознавчої та пам'яткоохоронної тематики, присвячену 150-річчю від дня народження академіка М.Ф. Біляшівського (жовтень-листопад 2017 р.);

– організувати в Музеї історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка тимчасову виставку, присвячену ювілею вченого.

К.І. Чурюмова (1937–2016) – видатного астронома, професора Київського національного університету імені Тараса Шевченка

– найменувати в Києві вулицю на честь вченого та заснувати музей;

– заснувати премію або стипендію імені Кліма Чурюмова для молодих учених університету.

М.В. Левитського (1859–1936) – громадського діяча, організатора артільного і кооперативного руху, публіциста

– долучитися до підготовчої роботи щодо вшанування пам'яті М.В. Левитського (у 2019 р. 160 років від дня народження), яку проводить Національна спілка краєзнавців України за участю Інституту історії України, Інституту національної пам'яті України та ін.

5. З метою підтримки національних та культурних традицій, сучасних тенденцій культурного та мистецького розвитку, рекомендувати:

– сприяти запровадженню культурологічного проекту «Київ у 1920–1930-х рр. Мистецький альбом». Залучити до проекту напрацювання учасників «Киевознавчих читань», зокрема, С.І. Берегового – кандидата історичних наук, доцента кафедри українознавства Національного університету харчових технологій;

– українській культурній та мистецькій спільноті створити свій культурний наратив для «передачі» (трансляції) культурних досягнень у глобальному просторі, активніше брати участь в культурних проектах, що сприяють формуванню оновленого іміджу України.

Доповіді та повідомлення учасників форуму будуть опубліковані у збірнику матеріалів науково-практичної конференції.